

Objavljeno 15.08.2009. u 10:38

PREDSJEDNIK DALMATINSKOG KOMITETA ZA LJUDSKA PRAVA

Tonći Majić: Politika opstruira suđenje za Loru

Zločini u Lori nisu mogli proći nezapaženo u državnom vrhu, niti ih je mogla zamisliti i realizirati šačica stražara. Suđenje mora odgovoriti tko je doista odgovoran za zatvaranje

Zločini u Lori nisu mogli proći nezapaženo u državnom vrhu, niti ih je mogla zamisliti i realizirati šačica stražara. Suđenje mora odgovoriti tko je doista odgovoran za zatvaranje civila u vojne zatvore

piše petar dorić

Tonći Majić, predsjednik Dalmatinskog komiteta za ljudska prava iz Splita (DK), govori o dosadašnjoj, sporoj istrazi i još uvijek nepravomoćnoj optužnici za slučaj ratnih zločina u tzv. procesu Lora 2.

Čime argumentirate tezu o odugovlačenju sazivanja suđenja u procesu Lora 2, kojom ste nedavno naljutili splitski županijski sud koji vas je javno opomenuo zbog 'vršenja pritiska'?

Tonći Majić: 'Bivši logoraši odštetu će naplatiti od Hrvatske'
JOŠKO ŠUPIĆ / CROPIX

- Zločini u Lori obuhvaćeni aktualnom optužnicom dogodili su se prije gotovo dvadeset godina, a istraga je trajala četiri godine jer je, navodno, "trebalo ispitati mnogo svjedoka". O zbivanjima u Lori, inače, znam mnogo više od glasnogovornika Županijskog suda u Splitu **Nevena Cambija**, pa mu kvalificirano mogu kazati da ako se ne radi o opstrukciji, ispitivanje svjedoka - ne može trajati četiri godine. Zatvor/logor Lora bio je u funkciji od početka 1992. do otprilike 1997. godine, a suđenje za Loru 2 obuhvatit će samo zločine počinjene do 14. kolovoza 1992., tj. do razmjene zarobljenika u Nemetinu. Da stvar bude gora, tek se dio zla nanesenog ljudima u tom kratkom razdoblju našao u optužnici, u kojoj, na primjer nema ni spomena o ubojstvu desetak Crnogoraca. Svjedoke njihova mučenja, užasnog stanja u kojem su se nalazili i naposljetku ubojstava - zasad se nije ni ispitivalo niti ih se poziva svjedočiti, dok se izjave drugih, poput hrvatskog vojnog policajca Marija Barišića iz Šibenika, uporno ignoriraju, a odgovorni za zločin čak su ga pokušali i kazнено goniti.

Što je još, po vašemu mišljenju, ispušteno iz istrage i optužnice za Loru 2?

- S više desetaka civila iz BIH, također mučenih u Lori, nitko nikada nije pokušao kontaktirati. Dvadesetak civila s Kupresa, uglavnom starijih ljudi, među kojima i vrlo starih, zadnji put su živi viđeni u Lori, a detaljno je opisano ubojstvo pojedinih iz te grupe. Lora 2 ne obuhvaća ništa od toga, kao što ne obuhvaća ni zatvorenike koji su ostali u zatvoru, ili su dovedeni nakon nemetinske razmjene. Ne obuhvaća ni desetke od par stotina zatvorenika iz 1995., koji su, osim o torturi, mogli svjedočiti kako su iz noći u noć za zapovjednike morali krasti velike količine bakra iz splitskog šķvera, u koji su ulazili kroz rupu u ogradi. Danju bi ih odvozili kamionima u pogranično područje u BIH, gdje su za iste ljude krali bakrene vodove elektrificirane željezničke pruge, sve dok je cijelu nisu ogolili. Da bi okončali slučaj Lora, radeći i dalje na način koji glasnogovornik Županijskog suda brani, trebalo bi splitskom, odnosno hrvatskom pravosuđu - ne manje od 50 godina, od čega bi na ispitivanje svjedoka otpalo valjda 30-ak. Zato sam rekao da splitski Županijski sud nije u stanju voditi i u prihvatljivom roku okončati slučaj Lora. Prekoračili su sve razumne rokove, nemaju za to ni jedno valjano opravdanje i kakvu onda ocjenu očekuju za svoj rad?

Kako komentirate tezu da nema ni uvjeta za održavanje glavne rasprave zbog bijega nekolicine optuženika?

- Upravo je Županijski sud u Splitu opstruirao prvi pokušaj suđenja za Loru, dodijelivši 2002. godine predmet sucu **Slavku Lozini**, izvanraspravno vijeće istoga suda je u rujnu 2004. bitno omelo i drugo suđenje, omogućivši ratnim zločincima da se brane sa slobode. Dio njih je, sasvim očekivano, pobjegao, i sada je to Županijskom sudu jedno od opravdanja da ne bi ni nastavio suđenje. Vidim i da bi sud krivnju prebacio na Državno odvjetništvo, no kako će oni podijeliti krivnju - njihov je interni pravosudni problem. Moj prigovor odnosi se na nefunkcioniranje pravosuđa na županijskog razini u Splitu, kao uostalom i u cjelini, na državnoj razini. Pritom su mi primjedbe bile blaže od onih koje im kroz medije i u anketama svakodnevno upućuju hrvatski građani, kao i od kritika europskih institucija i vlada. Za njih je hrvatsko pravosuđe tipičan primjer pravosuđa pod šapom politike. Shvatio sam da bi me, možda, procesuirali zbog "pritiska na pravosuđe". Zanimljivo, da ne bi možda zbog još snažnijeg pritiska procesuirali i predsjednika Europske komisije **Josea Manuela Barrosa**, jer je premijerki Jadranki Kosor, prije desetak dana u Bruxellesu, upravo zbog zastoja u suđenjima za ratne zločine također servirao "jezikovu juhu"?

Što je, prema vašemu mišljenju, razlog za ove opstrukcije?

- Gotovo ni jedan bosanskohercegovački civil i vojnik, koji su ubijeni, nestali, osakaćeni ili svakodnevno mučeni u Lori, a kojima bi se, među ostalima, trebala baviti Lora 2, nije zarobljen na području Hrvatske. Njih su u proljeće 1992. HV, a tu i tamo HVO, zarobili u Bosni i odatle ih – kršeći pritom niz naših zakona, ali i normi međunarodnog prava - deportirali u Hrvatsku. Prije ili poslije suđenja za Loru mora odgovoriti tko je naredio ili odobrio deportaciju gotovo tisuću ljudi iz jedne države u drugu, odnosno njihov prelazak preko međunarodno priznatih državnih granica. Tko je odgovoran za zatvaranje civila u vojne zatvore? Brojni kosturi poispadali bi iz ormara na suđenju pred očima inozemnih promatrača. Svjedočenja bi mogla izrešetati Saborsku deklaraciju o Domovinskom ratu i ozlojediti brojne štovaocce koje ona još uvijek ima. Ni po muke kad bi to povrijedilo tek nečije samoljublje, ali te stvari znaju imati nezgodne političke i druge posljedice. Sve to više je nego dovoljno da motivira političku opstrukciju suđenja. Drugi motiv mogao bi biti opravdani strah da će nova suđenja odvesti do nalogodavaca zločina, a oni su bili u samom vrhu tadašnje vojske i politike. Zločini u Lori bili su toliko brojni, tako strašni i tako su dugo u kontinuitetu trajali da nisu mogli proći nezapaženo u državnom vrhu, a definitivno ih nije mogla zamisliti i realizirati šaćica običnih stražara. Tu je bit problema, a ne u pojedinom Županijskom sudu. Kao i veći dio javnosti, uključujući više odvjetnika, i ja vidim problem u „nedostatku političke volje”. Odnosno, izbjegnemo li eufemizam, u političkoj opstrukciji suđenja.

Koliko dugo se DK bavi prikupljanjem izjava o Lori?

- Prve detaljne iskaze, odnosno prva saznanja o događajima u Lori, dobila je moja organizacija tijekom devedesetih. Sustavan rad na slučaju započeo je 2000., nešto prije službenog početka istrage. Danas smo u kontaktu s brojnim bivšim logorašima u susjednim zemljama, ali i u EU-u, te na drugim kontinentima.

Koje se još nevladine organizacije bave ovim slučajem ratnih zločina počinjenih u Splitu?

- Za bitniji i dugotrajniji doprinos utvrđivanju i širenju istine o Lori, što je naposljetku pridonijelo procesuiranju i stvaranju slučaja, osobito je zaslužan nezavisni novinar **Pero Jurišin**. Druge domaće nevladine organizacije uključile su se u slučaj mnogo poslije, pri čemu neke rade veoma koristan posao, poput zagrebačke Dokumente, dok druge baš i ne.

Je li točno kako oštećeni iz Lore imaju pravnog zastupnika koji će od države zatražiti odštetu?

- Do sada je oko 40 bivših logoraša potpisalo punomoć za zastupanje. Štetu će isplatiti država, koja ima pravo refundirati iznose od osuđenih.

Smjena Ortynskog

U vrijeme državnog tužioca **Radovana Ortynskog** započele su brojne istrage, do tada zataškavanih ratnih zločina, kaže Majić. - Srpsko tužilaštvo tada je mnogo zaostajalo u progonu svojih zločinaca, po broju predmeta i po ozbiljnosti rada.

Danas je obratno. Ortynski se i osobno angažirao kod pokretanja istrage u slučaju Lora krajem 2000., koja je okončana u ožujku 2002. podizanjem optužnice. Samo mjesec dana poslije on je smijenjen. Postupci čije je pokretanje inicirao malo po malo su se razvodnili. Stoga sam uvjereniji nego ikad da on nije smijenjen zbog onoga što je radio loše, nego upravo zbog onoga što je uradio dobro.